

migrar [Lab. 1864]; *transmigració*.

1 Victor Balaguer, que citava els versos del pres en *Los Juegos Florales*, Bna. 1895, p. 46, i que segurament tingué influència més o menys gran en el nou Lab., justament tenia predilecció pel mot, i és un dels qui l'usen en la construcció (menys freqüent i segurament secundària) com a transitiu, en una seva adaptació de Shakespeare: «Julietta, filla, / l'amor que avuy te *migra* y te devora, / l'amor que sents per En Romeu Monteschi, / pots arrancar del cor». És un ús més neològic, si bé no mancat de l'autoritat de bons estilistes moderns: «quan ens *migra* una cosa, el primer remei és contar-la», Josep Carner (*El Ben Cofar*, 1951, 185); 'rebrejar, marcir': «L'AMOR FUNEST: --- / Vull avorrir els braços carnosos / --- / les dues sines redreçades, / colomes blanques del teu pit, / com les hauré, febrós, *migra*-des, / que en tinc el cor emmalaltit!», Coromines (O. C., 1328b11). — 2 Béronie, que escrivia cap a 1799, tot citant aquestes frases, defineix, com a intr.: «être chagrin, inquiet, pensif, avoir du souci» i ell mateix ja s'ho explica bé: «on ne peut guères quitter le sol natal sans chagrin, et il est naturel de penser que *migrà* vient du lat. *migrare*». — 3 Havia estat dels bons: la seva fonètica és irreprotxable en l'article que va dedicar a l'etimologia del ll. *migrare* en indoeuropeu, rebutjant una mala tesi errònia del filòleg comparatista Stowasser (*Zeitschr. f. öster-reich. Gymnasien*, XLV, 34ss.). Això que ja no té interès romanístic, com que va obligar-lo a insistir en la quantitat breu de la *i* del ll. *migrare*, devia tenir-lo obsessionat. — 4 Bonnet, *Le Latin de Grégoire de Tours*, p. 255; i la nota monogràfica d'O. Hey, en *ALLG* XI, 522. — 5 Per desgràcia M-Lübke ho embulla afegint-hi un cat. «*migrança*, Migräne», que com ja va retreure-li Moll, *AORBB* II, 59, no existeix. En el *REW*», M-Lübke ho esborra, però ara crea un port. *migranba* 'tristesia', que no trobo confirmat enlloc, i García de Diego (*Dicc. Etim.*, 3234), combinant els dos lapsus de M-Lübke — embolica que fa fort — afirma que 'migranya' es diu en portuguès *migrança* mot que no figura en cap font portuguesa.

Mig-riure, V. *mig* i *riure* *Migró*, *migrolat*, *migroler*, V. *migrar* *Migtemp*, V. *mig* i *temp* *Mijà*, V. *mitjà* (MIG) *Mijoral*, V. *mig* i *majoral*

MIL, del ll. vulgar central *MĪLE, ll. clàssic MĪLLE id. □ 1.ª doc.: orígens.

Ja figura en Llull i algun altre text del període inicial, però advertint que aleshores és amb un caràcter en alguna forma filosòfic o d'abstracta matemàtica: «Dix lo gentil: nombre de quatre, de cinc, o de *mil*, pot contenir en sí major bé que nombre de tres: on, si són quatre o cinc o *mil* béns en Déu, major bonea serà ceyla de Déu que no seria si era en nombre de tres tan solament», *Libre del Gentil*, 132.7f. Car en comptes usuals s'usava més *milia*, antic neutre plural, ll. MĪLIĀ, com figura en el mateix Llull: «atrobà en

una càfila sis *milia* camells carregats de sal», *Blanq.* (NCl. II, 214.13); «deu *milia* besants de renda en la ciutat de València», Jaume I (*Cròn.*, Ag., p. 287).

La forma *mil* no guanya terreny fins més tard. El que escriví sens dubte Muntaner fou: «e:ls bons hòmens de Malta donaren *milia* unces de joies a l'almirall: e axí l'almirall fo pagat d'ells --- e donaren refrescament a les galees, tal que entró que foren a Messina los bastà»: així en l'ed. Casac. (§ 84; II, 52.12, fets de 1283), basada en un bon ms., i si hi ha *mil* segons Bofarull en aquest passatge és perquè segueix un ms. modernitzant. El *Manual de N. Ardits* barceloní ens parla de la «Ffesta de les *onse mil* Vergens» celebrada l'any 1401 (I, 91) i *onze mil* en JRoig (infra), però les *VidesR* ens conta la història del martiri «de onze *milia* verges», en el parlar del S. XIII (f° 229rs ss.).

Milia trigà a decaure definitivament; encara, assegurat per la rima, en JRoig (a. 1460): «Dels christians / pus de vint *milia* / a sa família / martirizar / féu, e matar» (*Spill*, 9441); també el trobem en Jaume I, StVicentF i JoMartorell i un «exèrcit de *set* o *vuyt* *milia* hòmens» figura encara en la correspondència Perpinyà-Barcelona l'any 1597 (RLR LX, 57). Avui mort quasi del tot, fora d'una romanalla mall.: «és un es-càndol que hi hagen gastades tantes de *milies*, y que no hi puguen passar carruatges» escrivia AMAlcover (BDLC III, 307), però observant «avuy només se conserva a la pagesia, i encara just ab el mot *lliures*, i sense cap fracció de *mil*, v. gr. *dos milia* lliures, *vint milia* lliures, però *deu-mil-cinc-centes* lliures etc.; també usam el mot *milies* per expressar una riquesa grossa qu'un tenga, v. gr. 'Aqueix? Ell té *milies*', això és: *està riquissim*» (BDLC VI, 231).

Ara bé, encara que això no ens doni dret a parlar pròpiament d'un llatinisme, sí que val com a indicatiu d'un ús mantingut gràcies a la influència de la gent d'estudi i oficina el fet, ben observat per AlcM, que mentre els paguesos mallorquins pronuncien els altres mots en *zia* com *-i* (*justici*, *histori*) en aquest cas diuen *milia*: amb això consona l'aparició de *milia* a la fi del S. XVI en els citats escrits municipals Bna-Perpinyà i «li donaren tants *milia* açots» que el DAg. troba el 1628, però és uns *Sinodals* de Vic. I al capdavant tot aquest biaix cultista que pesava sobre el mot ja havia de venir de lluny, car segons una fonètica històrica rigorosament romànica, el ll. MĪLIA hauria hagut de donar cat. *milla* (= *miyla*).

De fet aquest és l'ètimon del nom de mesura de distància, *milla*, provinent del ll. MĪLIA PASSUUM 'milers de passos, milles': «estiguem una peça pensan, que pogra hom haver anat una *miyla* de terra, e puys dixem-li ---», «afayçonava que la ila de Maylorques tenia tro a .ccc. *miles* que la volvien entorn», Jaume I (Ag., 288, 77); «medien los romans les terres per *milles*, cúbitos, graus, passos, peus, palms, dits, onces», «*miliare*: una *milla*, ço és 1000 passos; lapis, cippus: també volen dir 'milliare' o 'milla', perquè usaven los antics partir les *milles* ab unes gran pedres, que ara diem mollons, y axí deyen *ad secundum*, et *tertium lapidem ab urbe*, que vol dir 'a dos y tres *milles* de Roma'»,